

для студентов вузов. Москва: КДУ, 2008. 192 с.

4. Таксономия учебных целей. URL: https://studopedia.su/8_8024_taksonomiya-uchebnih-tseley.html

5. Ярошенко С. Н. Понятие активизация учебно-познавательной деятельности учащихся в научно-педагогических исследованиях. *Вестник ОГУ. Серия: Гуманитарные науки*. 2004. №9. С. 81–82. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/ponyatie-aktivizatsiya-uchebno-poznavatelnoy-deyatelnosti-uchaschihsya-v-nauchno-pedagogicheskikh-issledovaniyah>

6. El-Shamy Susan. Training Games: Everything You Need to Know About Using Games to Reinforce Learning. Virginia: Stylus, 2001. 150 p. URL: <https://epdf.tips/training-games-everything-you-need-to-know-about-using-games-to-reinforce-learn.html>

7. Darfilal I. The Effectiveness of Using Language Games in Teaching Vocabulary. The Case of Third Year Middle School Learners. 2015. 46 p. URL: <http://dspace.univ-tlemcen.dz/bitstream/112/7872/1/darf.pdf>

8. Hadfield, J. Intermediate vocabulary games. Harlow, Essex: Longman, 1999. 146 p. URL: <https://www.slideshare.net/lucianaviana798/intermediate-vocabulary-games>

9. Kaszkowiak Natalia. Games as teaching method. April 5, 2017. URL: <http://cometaresearch.org/.../didactic-games-as-teaching-method/>

10. Klimova B. F. Games in the Teaching of English. URL: <https://wenku.baidu.com/view/fa15b16e32687e21af45b307e87101f69e31fbd2.html?re=view>

11. Stojković, Miljana K. Reasons for Using or Avoiding Games in an EFL Classroom. Jerotijević: 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics (FLTAL'11), 5-7 May 2011, Sarajevo. FLTAL 2011. Proceedings Book 1. P. 940–947. URL: <http://eprints.ibu.edu.ba/id/eprint/559>

12. What is the difference between play and game? URL: <https://wikidiff.com/play/game>

Стрельченко А.

– асистент кафедри іноземних мов

Донбаського державного педагогічного університету

УДК [378.016:811.111]:004

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті досліджено інтерактивні методи навчання іноземної мови та впровадження у навчальний процес сучасних інноваційних технологій формування комунікативної компетенції. Розглянуто доцільність використання інтерактивних методів, що дозволяють урізноманітнити заняття з англійської мови, дають можливість студентам проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички.

***Ключові слова:** інноваційні технології, комунікативна компетенція, проектна методика, інтерактивні методи, сучасне навчання, інформаційно-комунікативні технології.*

Стрельченко А.

– асистент кафедри іноземних мов

Донбасского государственного педагогического университета

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

В статье исследованы интерактивные методы обучения иностранному языку и внедрение в учебный процесс современных инновационных технологий формирования коммуникативной компетенции. Рассмотрена целесообразность использования интерактивных методов, позволяющих разнообразить занятия по английскому языку, дающих возможность студентам проявить речевую самостоятельность, реализовать коммуникативные умения и речевые навыки.

***Ключевые слова:** инновационные технологии, коммуникативная компетенция, проектная методика, интерактивные методы, современное обучение, информационно-коммуникативные технологии.*

Strelchenko A.

*– Assistant Lecturer, Foreign Languages Department,
Donbas State Teachers' Training University*

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSES

The article explores the interactive methods of teaching a foreign language and the introduction of modern innovative technologies for forming the communicative competence into the learning process. The feasibility of using the interactive methods that allow to diversify classes in the English language, give students the opportunity to show verbal autonomy, to implement communication skills and speech skills.

***Key words:** innovative technologies, communicative competence, project methodology, interactive methods, modern learning, information and communication technologies.*

Постановка проблеми. Участь України в світових процесах інтеграції, розширення її міжнародних зв'язків значно підвищили статус іноземних мов, що сприяло усвідомленню цінності цієї навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві.

Сьогодні і на рівні особистості, і на рівні держави визнається, що знання іноземних мов є важливою передумовою для особистих, культурних, професійних та економічних контактів у сучасному багатомовному, полікультурному, інформаційно розвиненому і мобільному світі. Визнання цього положення зумовлює нове формулювання практичних, освітніх, розвиваючих та виховних цілей навчання іноземних мов. Викладання іноземних мов повинно відповідати вимогам часу, опиратися на останні досягнення, прогресивні здобутки науки та техніки.

Викладач знаходиться у постійному пошуку ефективних методів навчання як для закріплення набутих знань під час занять та самостійної роботи, так і для вивчення нового матеріалу. Сьогодні існує чимало методів і технологій викладання іноземної мови – як традиційних, так і новітніх. Традиційні методи навчання не завжди здатні зацікавити студента у вивченні того чи іншого матеріалу, мотивувати його до активної роботи під час заняття, активізувати

великий об'єм лексичного матеріалу, розвивати його комунікативні навички. А тому залучення нових ефективних методів навчання іноземної мови для підготовки студентів, зокрема і юридичних спеціальностей, стало не лише бажаним, а й необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування комунікативної компетентності у студентів на заняттях з англійської мови засобами інноваційних технологій досліджували Л. Биркун, О. Вишневський, І. Зимня, Н. Бордовська, О. Леонтьєв, А. Михальська, І. Максимова, Ю. Пасов, Л. Шипіліна та ін. Проблемам застосування в навчальному процесі інтерактивних методик присвячено роботи Г. Сиротенко, Г. М. Брос, М. В. Кларен, Л. В. Пироженко, Н. Ф. Фоминої, О. І. Пометун, Н. Суворова та ін. Проте збільшені вимоги до випускників вищих навчальних закладів і реалії життя спонукають викладачів вивчати і впроваджувати в навчальну практику найбільш ефективні методики і технології, творчо розвивати набутий практичний і теоретичний досвід викладання дисципліни засобами використання інноваційних технологій навчання під час викладання англійської мови.

З огляду на вище зазначене, **метою статті** є розгляд інтерактивних технологій як ефективної форми формування комунікативної компетентності під час занять з іноземної мови. Ця мета конкретизується в таких **завданнях**: 1. Дослідити сучасні технології та методики інноваційного навчання англійської мови у ВНЗ; 2. Класифікувати інтерактивні технології за формами навчання; 3. Виявити основні принципи інноваційних методів навчання; 4. Дослідити інноваційні засоби формування іншомовної комунікативної компетенції; 5. Показати істотні переваги інтерактивного навчання над традиційним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, основними напрямками оновлення змісту вищої освіти є: особистісна орієнтація системи освіти, пріоритет національних цінностей, забезпечення якості освіти на основі новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики. Формується тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування. Для більшості фахівців у сфері викладання іноземних мов інноваційність розглядається як комунікативність. Отже, методичним змістом сучасного заняття з іноземної мови має бути комунікативність та формування у студентів відповідної комунікативної компетенції, яка визначається як уміння ефективно застосовувати знання в різноманітних умовах професійного спілкування з різними комунікантами та здатність користуватися мовою залежно від конкретної ситуації [1, с. 7–13]. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є наявність автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Автентичні тексти фахового спрямування є джерелом поповнення фахового термінологічного словника, предметом для комунікативно-мовленнєвої діяльності студента. Мовленнєва взаємодія тих, хто навчається,

проходить за співучасті викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. Для досягнення ефективності комунікації потрібно планувати її результат, визначати комунікативну мету співпраці та використовувати комунікативні завдання. Це передбачає дотримання комунікативних стратегій, які дають змогу досягти необхідного результату комунікації. В умовах професійного спілкування такими стратегіями можуть бути стратегії співробітництва з урахуванням фахових інтересів. Для формування комунікативної компетенції – комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і умінь, – викладачі іноземної мови використовують новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі, а саме: інтерактивні методи навчання іноземних мов, спрямовані на розвиток особистості, розкриття її творчого потенціалу.

Інновація є результатом інноваційного процесу, який визначається як процес використання нововведення, що пов'язаний з його одержанням, відтворенням і реалізацією. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що процес навчання організований таким чином, що практично всі студенти залучаються до процесу пізнання. Спільна діяльність у процесі пізнання та засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності [4, с. 7–10].

Л. В. Пироженко та О. І. Пометун визначають умовну робочу класифікацію інтерактивних технологій за формами навчання (моделями), у яких реалізуються інтерактивні методи. Їх розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації діяльності студентів: інтерактивні технології кооперованого навчання; інтерактивні технології колективно – групового навчання; технології ситуативного моделювання; технології опрацювання дискусійних питань [6, с. 192]. В інтерактивних технологіях змінюється схема комунікації в навчальному процесі. Студент стає суб'єктом навчально-виховного процесу, викладач же стає спостерігачем. Викладачу потрібно створити сприятливі умови в групі для виявлення студентами творчих та інтелектуальних здібностей та вільного висловлювання ними власної думки. Інтерактивний метод вчить студентів активному самостійному пошуку та аналізу необхідної інформації, і в той же час сприяє кращому засвоєнню лексичного та граматичного матеріалу. Використання інтерактивних методів навчання спонукає не лише студента, але й викладача до постійної творчості та сприяє розвитку педагогічних здібностей. Працюючи над формуванням комунікативної компетенції на заняттях із англійської мови викладач повинен керуватися наступними принципами: принцип мовленнєво-розумової діяльності; принцип індивідуалізації; принцип функціональності; принцип новизни; принципи економії й інтенсифікації; принцип ситуативності.

Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (*learner-centered lessons*), цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності у викладача віри в успіх своїх учнів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. У сучасній методиці існують різні варіанти цього напрямку – “Whole Language Content Approach”, “Cognitive Approach”, “Content-Based ESL Program”, “Cognitive Academic Language Approach”, “Co-operative Learning”, “Interactive training” та ін.

Заняття з англійської мови із застосуванням інтерактивних методів включає такі етапи: підготовка (роздатковий матеріал, вирішення питань місця проведення та необхідних технічних засобів, розподіл на групи, інструктаж учасників); проведення (обговорення заданих викладачем ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей, програвання ситуацій і ролей кожним учасником); рефлексія (обговорення результатів, оцінювання, зворотній зв'язок). У порівнянні з традиційними методами, перевагами інтерактивного навчання є наступними: залучення до роботи всіх студентів групи; удосконалення вмінь працювати у команді; можливість висловити, аргументувати власну думку та проаналізувати думки інших, знайти альтернативне вирішення проблеми; створення «ситуації успіху»; можливість засвоєння, активізації великої кількості матеріалу за короткий проміжок часу. Під час вивчення англійської мови ефективними є такі інтерактивні технології навчання, як робота в парах, трійках, змінюваних трійках, «мікрофон», незакінчені речення, «мозковий штурм», мозаїка», коло ідей, «карусель», «акваріум», «велике коло», аналіз проблеми, «розігрування ситуації в ролях (рольова гра, імітація), дискусія, евристичні бесіди, створення проектів, ток-шоу, презентації, проведення творчих заходів тощо [5, с. 14]. Запропоновані технології та їх складові можна використовувати як на перших заняттях із теми, так і на останніх заняттях із теми з метою систематизації набутих знань та вмінь. Використання на занятті запропонованих інтерактивних технологій сприятиме: ефективному повторенню лексики та граматики, поповненню словникового запасу; розвиткові уваги, пам'яті, мислення; формуванню вмінь працювати в парах, групах тощо

Однією з найбільш поширених інноваційних технологій навчання стає проектна методологія, що набула актуальності в системі вищої освіти у зв'язку з необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців для сучасного ринку праці. Проектна діяльність та проектування комунікативних ситуацій дозволяють створювати конкретні моделі професійної діяльності студентів та сприяють умінню визначити шляхи особистої інтеграції у ринок праці. Проект також забезпечує опанування студентом навичок дослідника. Виконання проекту дозволяє учаснику інтерактивної взаємодії порівнювати власну діяльність з нормативною моделлю та визначити напрямки саморозвитку. Як педагогічна технологія, проект передбачає сукупність

дослідницьких і проблемних методів навчання та інтегрування знань з різних наукових галузей [7, с. 5–9]. В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних навичок і критичного мислення, вміння самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Це система навчання, в якій знання та вміння здобувають у процесі самостійного планування та виконання практичних завдань проекту. Робота над проектом може проводитися індивідуально або в групі. Перевагою персональних проектів, орієнтованих на самостійну діяльність студентів, є формування дослідницьких та презентаційних умінь. Робота в групах розвиває навички співпраці, спонукає до творчого пошуку, що позитивно впливає на якість виконання проекту. Результати роботи в межах проектів можуть презентуватися у вигляді відео-презентацій, стіннівок, плакатів тощо. Викладач у процесі проектної діяльності виступає як координатор, консультант.

В умовах зміни змісту освіти, коли відбувається перехід від центричного підходу до компетентнісного, пріоритетна роль у навчально-виховному процесі надається інформаційно-комунікативним технологіям. Інформаційні технології з їх потужними можливостями, з комплексом програм і устаткування, є частиною інноваційних технологій навчання іноземної мови. Сукупність технічних та дидактичних засобів дозволяє подавати навчальну інформацію у текстовому, графічному, звуковому, відео, анімаційному та інших форматах. Залежно від методичних завдань освітні мультимедійні технології можна поділити на програмно-методичні (методичні рекомендації, програми, тематичні плани тощо); навчальні (електронні підручники, словники, енциклопедії, довідники); контрольні (тестові та програми з оцінювання) [3, с. 352]. Комплексне використання інформаційних технологій у навчальному процесі сприяє динамічності, інтенсифікації процесу навчання, забезпечує його диференціацію з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, дає можливість у вигляді наочних образів представити складну іншомовну інформацію, відкриває доступ до нових джерел інформації. Завдяки інтеграції різних форматів інформації мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати реальні процеси, візуалізувати абстрактну професійну інформацію за рахунок імітації процесів. Створення спеціальних програм для формування у студентів мовної компетенції у межах професійного спрямування, використання мережі Інтернет у навчальному процесі, розробка проектів, презентацій з використанням комп'ютерних технологій та Інтернету допоможе мотивувати і зацікавлювати студентів у вивченні іноземних мов. Залежно від дидактичних цілей можна виокремити такі типи комп'ютерних програм, спрямованих на розвиток мовних навичок: навчальні, тренувальні, контролюючі, демонстраційні, імітаційні, довідково-інформаційні [8, с. 63–72]. Поряд з навчальними комп'ютерними програмами також використовуються електронні підручники, в яких інформація постійно оновлюється, що значною мірою сприяє ефективному самонавчанню. За допомогою електронних словників можна активізувати вивчення професійної лексики, тренувати

мовні моделі. Доцільним, на наш погляд, може бути використання програм для підготовки фахових презентацій на заняттях з можливістю їх трансляції у мережі Інтернет. Інформаційні навчальні технології дають студентам не тільки можливість роботи в інтерактивному фаховому середовищі, а й можливість регулювати підбір програм за допомогою навчальних сайтів, які містять матеріал, розподілений за рівнями складності. Це дозволяє суттєво підвищити ефективність організації самостійної роботи студента з використанням різноманітних фахових джерел та здійснити якісний контроль виконання студентом тестових завдань за допомогою ресурсів спеціальних сайтів.

Формування іншомовної комунікативної компетенції в умовах глобальної комп'ютеризації неможливе без використання Інтернету, що дозволяє приєднатися до світової інформаційної спільноти, ознайомитися з останніми науковими дослідженнями, матеріалами наукових конференцій, провести пошук статті, реферату, поспілкуватися з носіями мови у режимі реального часу, використати мультимедійні програми для практичних занять та дистанційного навчання. Інтернет є найбільш популярним серед новітніх технологій завдяки швидкості та зручності пошуку необхідної інформації. Існує багато форм та можливостей організації занять з використанням ресурсів Інтернету, які роблять процес оволодіння іноземною мовою інтерактивним і цікавим. Серед методів, які активно використовуються у навчальному процесі, слід зазначити так зване комбіноване навчання. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти (Blended Learning), що об'єднує інтерактивні методики з інформаційними технологіями. Цей метод навчання з використанням комп'ютера, підручників та різних додаткових матеріалів стає все більш популярним у вітчизняних вищих навчальних закладах і досить вдало впроваджується в навчальний процес. Популярністю серед студентів користується робота з блогами або вебсайтами, що висвітлюють актуальні події у порталах відомих видань, де можна ознайомитися з потрібною інформацією, розмістити коментар [2, с. 56–60]. Перспективи використання інформаційних технологій навчання передбачають участь у міжнародних відео-конференціях, мультимедійних презентаціях, фахових проектах, дистанційне навчання тощо

Здійснене дослідження дозволяє зробити такі **ВИСНОВКИ**: використання інтерактивних форм та методів під час викладання англійської мови у ВНЗ дозволяють практично збільшити кількість розмовної практики на заняттях, що дає можливість формувати комунікативну компетентність студентів. Інноваційні технології навчання, інтенсифікуючи процес здобуття знань, модернізуючи форми проведення занять, є важливою складовою формування професійної іншомовної комунікативної компетенції. Вони відкривають доступ до нових джерел інформації, активізують процеси ментальної обробки іншомовної інформації, надають нові можливості для формування професійних та лінгвістичних навичок, дозволяють реалізувати інтерактивні методи навчання. Студенти навчаються формувати,

висловлювати та аргументувати власну думку засобами іноземної мови, дискутувати, розвивають навички творчої та проектної діяльності, самостійної роботи.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у дослідженні використання освітніх мультимедійних проектів, оволодіння сучасними методиками роботи з Інтернетом, розробки електронних підручників для спецкурсів зі спеціальностей.

Література

1. Азарова Н. В. Інтерактивні технології навчання майбутніх правників. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. Вип. 39. Ч. 2. С. 7–13.

2. Андрущенко О. Англomовне професійне спілкування з використанням ІТ. *Відкритий урок*. 2012. № 1. С. 56–60.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

4. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. № 5–6. С. 7–10.

5. Плугатарьова О. І. Використання Інтернет-контенту під час вивчення іноземної мови. *Англійська мова та література*. 2011. № 11. С. 14.

6. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

7. Холод О. В. Інтерактивні технології як засіб формування комунікативної компетентності. *Англійська мова та література*. 2011. № 9. С. 5–9.

8. Черемська О. Формування мовної і комунікативної компетенції мовної особистості у вищій школі. *Вища освіта*. 2010. № 12. С. 63–72.

Рудич О.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Стиркіна Ю.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

УДК: 371.13.036=111

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті йдеться про необхідність внесення змін у зміст програми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, а також про обґрунтування актуальності проблеми розробки курсу іноземної мови з професійним спрямуванням.

Ключові слова: учителі початкових класів, педагогічні технології вивчення іноземної мови, професійна освіта.

Рудыч О.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры филологических дисциплин и методик их преподавания Полтавского национального педагогического университета имени В. Г. Короленко